

การระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

Fund-Raising Social Capital to Development Education for Small Schools
under Buriram Primary Educational Service Area Office 2

พัชรารักษ์ วิทยพัฒน์

ศรีเพ็ญ พลเดช

พัชนี กุลพานันท์

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Patcharaporn Wittayapat

Sripen Poldech

Phatchanee Kultanan

Master of Education Program in Educational Administration Graduate School, Buriram Rajabhat University

Email: 660426021046@bru.ac.th

วันที่รับบทความ: 6 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 16 สิงหาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 22 สิงหาคม 2568

Received: May 6, 2025; Revised: August 16, 2025; Accepted: August 22, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก และ2) เพื่อศึกษาแนวทางการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 318 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกนแล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาแนวทางเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทุนสถาบัน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทุนสถาบัน และความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านทุนภูมิปัญญา ด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ ด้านทุนมนุษย์ และด้านทุนสถาบัน 2) แนวทางการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการใน 4 ด้าน คือ ด้านทุนภูมิปัญญา ควรเน้นการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น และทักษะอาชีพในการจัดการศึกษาแบบเครือข่ายการเรียนรู้กับชุมชน ด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ ควรดำเนินการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ด้านทุนมนุษย์ควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างโอกาสที่ดีให้นักเรียนสามารถเลือกเส้นทางอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง และด้านทุนสถาบัน ควรดำเนินการประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐองค์กรในชุมชน และภาคธุรกิจเอกชน ในการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรผ่านแนวทางที่หลากหลาย

คำสำคัญ : การระดมทุน; ทุนทางสังคม; โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of the research were 1) to examine the current conditions and desirable conditions, 2) to study guidelines to develop fund-raising social capital to development education for small schools. This research is mixed methods research. The sample group consists of 318 individuals, including school administrators, teachers, and members of the Basic Education Institution Committee. The sample size was determined based on Krejcie and Morgan's table and selected through multistage sampling. The target group for studying the guidelines consist of 6 experts selected through purposive selection. The research instrument used was a questionnaire for research. The statistics used for data analysis include percentage, mean, and standard deviation, as well as a needs assessment analysis.

The results of the research were as follows: 1) The overall current conditions were at a high level. The aspect with the highest average was Institutional Capital. For the overall desirable conditions, the aspect with the highest average was Institutional Capital too. The need for fund-raising social capital to development education for small schools' development can be prioritized as Wisdom Capital, Natural Capital, Human Capital, and Institutional Capital, respectively. 2) Results of the guidelines to develop fund-raising social capital to development education for small schools were Wisdom Capital, Emphasis should be placed on integrating local culture and vocational skills into education through a networked learning approach in collaboration with the community. 2) Natural Capital, learning centers should be established both within educational institutions and in local communities. 3) Human Capital, Emphasis should be placed on parental and community involvement to promote lifelong learning and create opportunities for students to choose career paths that align with their potential. And 4) Institutional Capital, Coordination should be carried out to seek support from government agencies, community organizations, and the private sector to enhance the quality of teachers and personnel through various approaches.

Keywords: Fund-Raising; Social Capital; Education for Small Schools

บทนำ

ในปัจจุบันสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืนบนความแตกต่างของบริบทสถานศึกษา โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำพาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ มีความเป็นผู้นำในการบริหารจัดการสถานศึกษา และต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน การร่วมแรงร่วมใจกันจากทุกฝ่ายในสังคม เพื่อให้เกิดการระดมทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษาอย่างหลากหลาย ทั้งในรูปแบบตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน เช่น ภูมิปัญญา องค์ความรู้วิชาการ แรงงาน วัสดุครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง เป็นต้นอันเป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้สามารถจัดการศึกษาให้

เป็นไปตามวัตถุประสงค์และส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (วันทนา ฤทธิง และเอกราช โฆษิตพิมานเวช, 2565: 134)

การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่บัญญัติไว้ในหมวด 8 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุน ด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศ มาใช้ในการจัดการศึกษาได้ ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาดำเนินการสนับสนุนอย่างครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน หรือทรัพยากรอื่น ๆ ทำให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 2) การระดมทุนเพื่อการศึกษาจึงถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทุนทางสังคม ซึ่งหมายถึงทรัพยากรที่เกิดจากความร่วมมือของบุคคล ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในชุมชนและภายนอก เพื่อให้เกิดการระดมทรัพยากรที่ครอบคลุมและยั่งยืนในการสนับสนุนการศึกษา ทุนทางสังคมนี้ไม่เพียงแต่หมายถึงเงินทุนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการให้เวลา ความรู้ ทักษะ และความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ จากชุมชน สถาบันศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ทรงพล เจริญคำ, 2563: 10) หนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ในการระดมทุนทางสังคม คือการพัฒนาความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในชุมชน โดยการสื่อสารอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา รวมถึงการแสดงผลสำเร็จของโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดึงดูดความสนใจและความร่วมมือจากผู้บริจาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจและการวางแผนโครงการระดมทุนเป็นสิ่งสำคัญ ที่ช่วยให้เกิดการสนับสนุนที่มีความยั่งยืนการบริหารจัดการทุนทางสังคม ควรมุ่งเน้นที่ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ซึ่งหมายถึงการมีระบบการวางแผน การติดตามผลและการประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อให้แน่ใจว่าทรัพยากรที่ได้รับการระดมมานั้นถูกนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาในทางที่เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการรายงานผลการใช้ทรัพยากรต่อชุมชนและผู้บริจาคอย่างโปร่งใสและตรงไปตรงมา เพื่อสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในระยะยาว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 16-25)

ทุนทางสังคมเป็นทรัพยากรที่พบได้ในชีวิตประจำวันของคน เช่น การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (Good Will) การสร้างมิตรภาพ ความเห็นอกเห็นใจ และการติดต่อสัมพันธ์กันในสังคมระหว่างบุคคลหรือครอบครัว เป็นรูปธรรมของขนบธรรมเนียมและความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสนับสนุนการร่วมมือและความเชื่อใจระหว่างบุคคล รวมถึงการสร้างเครือข่ายและการเป็นประชาสังคม ทุนทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือและการพัฒนาทั้งในภาคราชการและภาคธุรกิจ โดยเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างสรรค์สังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน (Hanifan, 1920: 254 and Fukuyama, 1999: 44) โดยมีการระดมทุนทางสังคมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ คน สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ อันเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความร่วมมือ และการสนับสนุนระหว่างสมาชิกในชุมชน ที่นำไปสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพในระดับท้องถิ่น (ศิริพร เพ็งจันทร์ และปติดา โมราศิลป์, 2563: 23, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565: 44)

โรงเรียนขนาดเล็ก ในประเทศไทยมักประสบปัญหาการขาดแคลนทุนและทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมาก ปัญหานี้เกิดจากการที่โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทหรือห่างไกลเมือง ทำให้จำนวนนักเรียนมีน้อยและการสนับสนุนด้านงบประมาณไม่เพียงพอ ส่งผลให้การจัดการศึกษาขาดคุณภาพ ไม่สามารถจัดหาครูให้ครบชั้นเรียน และไม่สามารถเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยได้ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การระดมทุนทางสังคมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก แนวทางนี้เน้นการนำทรัพยากรจากภายนอก เช่น การสนับสนุนจากชุมชน องค์กรภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐ และการบริจาคจากบุคคลทั่วไป มาใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ทั้งในด้านงบประมาณเพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การจัดหาสื่อการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น การระดมทุนทางสังคมยังช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและความผูกพันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ช่วยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและตัดสินใจในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กอย่างเต็มที่ ส่งผลให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่า และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในพื้นที่ได้อย่างดี (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559: 1-2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มีนโยบายในเรื่องการระดมทุนในโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด ซึ่งมีปัญหาในเรื่องของความขาดแคลนทรัพยากร งบประมาณที่จำกัด ขาดแคลนครูและบุคลากร โครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ การเข้าถึงเทคโนโลยีและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ล้ำสมัย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยมุ่งเน้นการประสานและระดมทรัพยากรทุกด้าน รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อสนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่ โดยเน้นการสร้างความร่วมมือกับสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคลในชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ สำนักงานยังเน้นการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อนุรักษ์และสืบสาน มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น การส่งเสริมการสร้างวิถีชีวิตพอเพียงผ่านการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และการดูแลสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการระดมทุนและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2, 2567: 20-34)

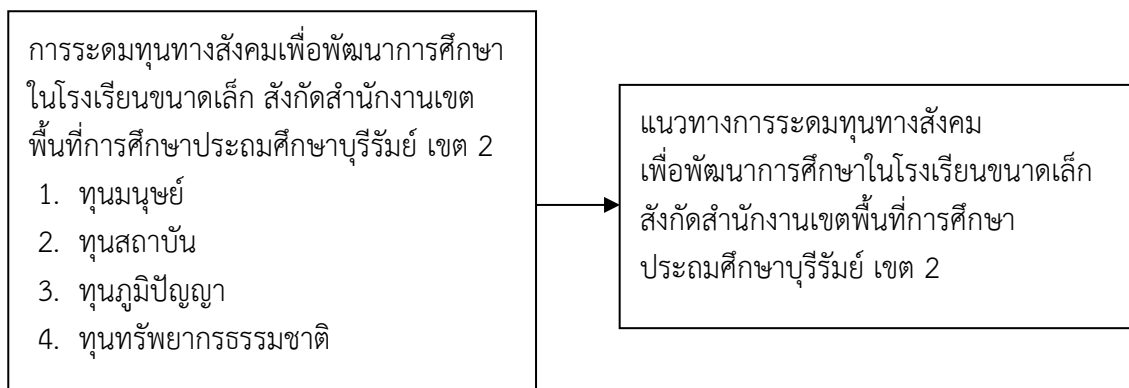
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางกำหนดนโยบายการระดมทุนทางสังคมให้โรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ในโรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 119 คน ครูจำนวน 787 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 952 คน จากโรงเรียนขนาดเล็กทั้งหมดจำนวน 119 โรงเรียน รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 1,858 คน (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2, 2567: 5)

กลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 318 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 คน ครูจำนวน 168 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 100 คน แล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลแนวทางการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้นำชุมชน รวมจำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นในการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) สอบถามเกี่ยวกับจำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทุนมนุษย์ ด้านทุนสถาบัน ด้านทุนภูมิปัญญา และด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 45 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 2 ได้จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 โดยผู้วิจัยเลือกประเด็นคำถามที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) สูงที่สุด ในแต่ละด้าน มากำหนดเป็นประเด็นในการตั้งคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ในการส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย และกำหนดรับแบบสอบถามคืน โดยส่งแบบสอบถามไปจำนวน 318 ฉบับ ได้รับคืนจำนวน 318 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 2 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 คน โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ใช้การจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ แล้วนำมาสรุปรวมเข้าประเด็นเดียวกัน

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติค่าร้อยละและแบบสอบถาม ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความต้องการจำเป็นการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI Modified) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558: 279)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านทุนมนุษย์	3.94	0.73	มาก	4.47	0.61	มาก
2. ด้านทุนสถาบัน	3.99	0.70	มาก	4.51	0.53	มากที่สุด
3. ด้านทุนภูมิปัญญา	3.86	0.76	มาก	4.45	0.56	มาก
4. ด้านทุนธรรมชาติ	3.94	0.70	มาก	4.48	0.58	มาก
รวม	3.93	0.72	มาก	4.48	0.57	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพปัจจุบันการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, $SD = 0.72$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทุนสถาบัน ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.70$) รองลงมา คือ ด้านทุนธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.94$, $SD = 0.70$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทุนภูมิปัญญา ($\bar{X} = 3.86$, $SD = 0.76$)

สภาพที่พึงประสงค์การระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทุนสถาบัน ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.53$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านทุนธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.58$) ด้านทุนมนุษย์ ($\bar{X} = 4.47$, $SD = 0.61$) และ ด้านทุนภูมิปัญญา ($\bar{X} = 4.45$, $SD = 0.56$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ด้านทุนมนุษย์	3.94	4.47	0.135	3
2. ด้านทุนสถาบัน	3.99	4.51	0.130	4
3. ด้านทุนภูมิปัญญา	3.86	4.45	0.153	1
4. ด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ	3.94	4.48	0.137	2
รวมเฉลี่ย	3.93	4.48	0.140	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมมีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ เท่ากับ 0.140 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าดัชนี

PNI_{Modified} อยู่ระหว่าง 0.130-0.153 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านทุนภูมิปัญญา (PNI_{Modified} = 0.153) ด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ (PNI_{Modified} = 0.137) ด้านทุนมนุษย์ (PNI_{Modified} = 0.135) และด้านทุนสถาบัน (PNI_{Modified} = 0.130) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านทุนสถาบัน ด้านทุนธรรมชาติ ด้านทุนมนุษย์ และด้านทุนภูมิปัญญา ตามลำดับ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์การระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านทุนสถาบัน ด้านทุนธรรมชาติ ด้านทุนมนุษย์ และด้านทุนภูมิปัญญาตามลำดับ

2. ลำดับความต้องการจำเป็นการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นมากไปหาความต้องการจำเป็นน้อย ได้แก่ ด้านทุนภูมิปัญญา ด้านทุนธรรมชาติ ด้านทุนมนุษย์ และด้านทุนสถาบันตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวน 4 ด้าน สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านทุนมนุษย์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการบูรณาการวัฒนธรรมและทักษะพื้นฐานเข้ากับการศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือ สนับสนุนการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ และพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

3.2 ด้านทุนสถาบัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของตน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ จากสิ่งแวดล้อมจริง ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทำให้โรงเรียนกลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

3.3 ด้านทุนภูมิปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการพัฒนาระบบแนะแนวเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจศักยภาพของตนเองและเลือกเส้นทางการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสมโดยผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทสำคัญในการวางแผนและพัฒนาระบบแนะแนวผ่านความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญในโรงเรียนและชุมชน

3.4 ด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรในชุมชน และภาคธุรกิจเอกชน ในการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรผ่านแนวทางที่หลากหลาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 อภิปรายผลได้ว่า

สภาพปัจจุบัน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทุนสถาบัน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน วัด หน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันศาสนา อาสาสมัคร กลุ่มกิจกรรมในชุมชน และภาคธุรกิจเพื่อสนับสนุนการศึกษา ทั้งด้านงบประมาณ การฝึกอบรมและพัฒนาคุณภาพบุคลากร สร้างเครือข่ายกับสถาบันครอบครัว ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่พัฒนาการเรียนรู้และความร่วมมือจากครอบครัว และชุมชน และใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้องค์กรในชุมชน และภาคธุรกิจมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาในการเสริมสร้างและพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565 : 9) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างกลไกความร่วมมือแบบบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการสนับสนุนโรงเรียนขนาดเล็กให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างเต็มประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างระบบระดมทุนจากภาคธุรกิจ และการส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรพรรณ นิลทองคำ (2563: 55-70) ได้วิจัยเรื่อง บทบาททุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ทุนสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน วัด หน่วยงานรัฐ และชุมชน มีบทบาทสำคัญในการสร้างพฤติกรรมสร้างสรรค์ของเยาวชน โดยสถาบันเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ บ่มเพาะคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต ตลอดจนเป็นพื้นที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเชิงบวก ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจความสัมพันธที่ดี และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่สถาบันต่าง ๆ ทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย มีการประสานงานและร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนา

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทุนสถาบัน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรในชุมชน และสถานประกอบการ ทำให้เกิดการสนับสนุนด้านทรัพยากร งบประมาณ และการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ด้านทุนสถาบันมีความเข้มแข็งสามารถขับเคลื่อนการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างเหมาะสมในด้านทุนธรรมชาติ และการสนับสนุนแนะแนวอาชีพผ่านความร่วมมือกับผู้ปกครองและกลุ่มอาชีพในท้องถิ่น (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2562: 209-212) อีกทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2, 2567: 26) ประกอบกับนโยบายหรือจุดเน้นของสพฐ. ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถมีส่วนร่วมของชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทุนภูมิปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย (2565: 136-139) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนยังขาดความเป็นระบบและความร่วมมือที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ จึงควรพัฒนาแผนการระดมทรัพยากรและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ความต้องการจำเป็นการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมมีค่าความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านทุนภูมิปัญญา ด้านทุนธรรมชาติ ด้านทุนมนุษย์ และด้านทุนสถาบัน ตามลำดับ ซึ่งอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ คือ ด้านทุนภูมิปัญญา เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการรวบรวมและบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะการนำองค์ความรู้จากปราชญ์ท้องถิ่นและแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะและความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรวรรณ แม่บ้าน (2563: 169-184) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชนในรูปแบบชุมชนพึ่งตนเอง กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการทุนทางสังคมในรูปแบบชุมชนพึ่งตนเองมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการใช้ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน การนำทุนภูมิปัญญาเข้ามาใช้กระบวนการพัฒนาการศึกษา จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยการใช้ความรู้จากประเพณี และอัตลักษณ์ของชุมชนในการจัดการศึกษา และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมการศึกษาจะทำให้การพัฒนามีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการพัฒนาการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มีแนวทางการพัฒนา ใน 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านทุนภูมิปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการบูรณาการวัฒนธรรมและทักษะพื้นถิ่นเข้ากับการศึกษา ใช้ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเป็นพื้นที่ศึกษาวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้ชุมชนสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565: 9) ที่สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการอนุรักษ์ ถ่ายทอด และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่การประยุกต์ใช้ในภาคการศึกษาและภาคเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการกับหลักสูตรในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียน ได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน รวมถึงช่วยสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและชุมชน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและความมั่นคง ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา ไชโยแสง (2558: 278-287) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการบูรณาการกับการศึกษา เช่น การเรียนรู้การทอผ้าไหม การปลูกพืชสมุนไพร และหัตถกรรมท้องถิ่น ซึ่งเสริมสร้างทักษะอาชีพและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการศึกษาไม่เพียงช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่ยังส่งเสริมเศรษฐกิจและความยั่งยืนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยโรงเรียนกลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาท้องถิ่น

2.2 ด้านทุนธรรมชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของตน พร้อมทั้งบูรณาการการเรียนรู้เชิงปฏิบัติผ่านกิจกรรมชุมชนและโครงการอนุรักษ์ เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมจริง ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริพร เพ็งจันทร์ และปติดา โมราศิลป์ (2563: 18) ที่กล่าวว่า การสร้างความตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านกิจกรรมเรียนรู้ที่ใช้แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น โดยเฉพาะ การเรียนรู้ในสถานที่จริง เช่น การปลูกป่าและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการเสริมสร้างความจากปราชญ์ชาวบ้านในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภัสรา โยงราช (2565: 168) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การระดมทรัพยากรจากชุมชนและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น เช่น การสร้างแหล่งเรียนรู้จาก ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ช่วยเสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน

2.3 ด้านทุนมนุษย์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการพัฒนาระบบแนะแนวเพื่อช่วยให้นักเรียน เข้าใจศักยภาพของตนเองและเลือกเส้นทางการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ (2560: 57-60) ที่ได้กล่าวว่า การแนะแนวช่วยให้นักเรียนเลือกเส้นทางอาชีพที่เหมาะสมโดยใช้ ข้อมูลจากการสำรวจความสนใจ และการฝึกทักษะอาชีพ รวมถึงการศึกษาดูงานที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรท้องถิ่น เช่น การใช้ภูมิปัญญาชุมชนในการพัฒนาทักษะงาน ให้เด็กมีโอกาเลือกอาชีพที่ตรงกับศักยภาพและ สนับสนุนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิภา วงศรี (2563: 123-133) ได้วิจัย เรื่อง กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาระบบแนะแนวใน โรงเรียนขนาดเล็กเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยเน้นการวางแผนและ พัฒนาระบบแนะแนวที่มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้เชี่ยวชาญ เช่น ปราชญ์ชาวบ้านและ วิทยากรจากภาคธุรกิจ การจัดกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพ การศึกษาดูงาน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสำรวจความ สนใจของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจศักยภาพของตนเองและเลือกเส้นทางการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสม ตลอดจนมีการติดตามพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุน การเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.4 ด้านทุนสถาบัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนจาก หน่วยงานภาครัฐ องค์กรในชุมชน และภาคธุรกิจเอกชน ในการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร ผ่านแนวทางที่ หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565: 105-106) ได้กล่าวว่า โรงเรียนควรดำเนินการผ่านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น เช่น องค์กร บริหารส่วนท้องถิ่น สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อให้โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรได้ อย่างเป็นระบบ โรงเรียนควรออกแบบโครงการพัฒนาที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน เพื่อขอรับการ สนับสนุนที่ยั่งยืน เช่น โครงการฝึกอบรมครูโดยใช้วิทยากรท้องถิ่น โครงการสนับสนุนทุนการศึกษาจาก ภาคเอกชน และโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ อุไรวรรณ แม่บ้าน (2563: 169-184) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการทุนทางสังคมเพื่อการ

พัฒนาชุมชนในรูปแบบชุมชนพึ่งตนเอง กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ทูทางสถาบัน เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชนพึ่งตนเอง โดยมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ และกลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายสนับสนุนด้านทรัพยากรและองค์ความรู้ ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน การบริหารจัดการทูทางสถาบันในพื้นที่อาศัย การจัดการความรู้ และประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาให้เป็นรูปธรรม

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ได้จากงานวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัยสังเคราะห์

แนวทางการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก จำเป็นต้องอาศัยทูทางสังคมที่เข้มแข็ง ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านทุนภูมิปัญญา ด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ ด้านทุนมนุษย์ และด้านทุนสถาบัน โดยได้รับความร่วมมือระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะโรงเรียนในชนบทห่างไกล และความสำเร็จในการสร้างทูทางสังคมยังขึ้นอยู่กับนโยบายจากภาครัฐและภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงชุมชนกับโรงเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมความเท่าเทียมในสังคมได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาโรงเรียนโดยการนำองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน และผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือกิจกรรมเสริมจัดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียน และชุมชน

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดการพัฒนาอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในด้านการระดมทุนทางสังคมในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้การสนับสนุนในการพัฒนาแนวทางและกลยุทธ์ในการระดมทุน เสริมสร้างความเข้าใจในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชน และภาคีเครือข่ายในการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนให้เกิดความยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 ควรศึกษาประสิทธิภาพการระดมทุนภูมิปัญญาในการบริหารคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- จิรพรรณ นิลทองคำ. (2563). บทบาททุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์. วารสารวิชาการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 8(1), 55-70.
- ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย. (2565). แนวทางการพัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3.วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทรงพล เจริญคำ. (2563). หลักการและทฤษฎีการบริหารศึกษา. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- ปภัสรา โยงราช. (2565). การพัฒนารูปแบบการระดมทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พรทิภา วงศรี. (2563). กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, ฉะเชิงเทรา: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- วันทนา ฤทธิง และเอกราช ไชยพิมานเวช. (2565). การระดมทรัพยากรทางการศึกษา. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 5(2), 134-147.
- ศิริพร เพ็งจันทร์ และปติดา โมราศิลป์. (2563). ทุนทางสังคมกับการจัดการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนเชิงสร้างสรรค์กรณีศึกษาพื้นที่เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และธรรมชาติอำเภอเวียงสระจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี.
- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2559). การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ : สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ.
- สุจิตรา ไชโยแสง. (2558). รูปแบบการระดมทุนทางสังคมเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2562). กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 30(3), 209-212.
- สุศักดิ์ ชะมารัมย์. (2560). การจัดการทุนมนุษย์: ความหมาย ความสำคัญ วิวัฒนาการ และแนวโน้ม *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(1), 56-66
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3), กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. บุรีรัมย์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อุไรวรรณ แม่บ้าน. (2563). *การบริหารจัดการทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชนในรูปแบบชุมชนพึ่งตนเอง กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Fukuyama, F. (1995). *The Great Disruption: Human Nature and The Reconstitution of Prosperity*. Free Press.
- Hanifan, L. J. (1920). *The Community Center*. Massachusetts: Burdett & Company.
- Krejcie & Morgan. (1970). *Determining sample size for research activities*. Educational and Psychological Measurement. California, CA: Sage Publications, Thousand Oaks.